

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI JOQARI
BILIMLENDIRIW, ILIM HAM INNOVACIYALAR
MINISTRLOGI
ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI MADENIYAT HAM
TURIZM MINISTRLOGI
ÓZBEKSTAN MAMLEKETLIK KONSERVATORIYASI
NOKIS FILIALI**

MUZIKA HAM KORKEM ONER XABARSHISI

ilimiy-metodikaliq jurnal

MUSIQA VA SAN'AT AXBOROTNOMASI

Ilmiy-uslubiy jurnal

ВЕСТНИК МУЗЫКИ И ИСКУССТВА

Научно-методический журнал

BULLETIN OF MUSIC AND ART

Scientificmethodical journal

№ 1

SHOLKEMLESTIRISHI:

O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi Nokis filiali

- Bas redaktor:** – Allanbaev Rudakiy, professor w.w.a
Bas redaktor orinbasari: – Kamalova Dilduza, filologiya ilimlari bo'yinsha
filosofiya doktori (PhD)
Juwalpli xatker: – Gulmira Palwanova

REDKOLLEGIYA AGZALARI:

- Omonilla Rizaev** – O'zbekiston mamleketlik k'rkem oner ham mad'niyat
institutl, professor w.w.a.
Hikmat Rajabov – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi Nokis filiali,
professor w.w.a.
Sayyora Gafurova – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi, professor
Oydin Abdullaeva – O'zbekiston mamleketlik konservatoriyasi, professor.
Qurbanbay Jarimbetov – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, professor.
Alima Berdimuratova – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, professor.
Ziyada Bekbergenova – OzR IA Qaraqalpaqstan bolimi, professor.
Oqilxon Ibragimov – O'zbekiston mamleketlik k'rkem oner ham mad'niyat
institutl, professor.
Azizbek Turdiev – O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlis Senatmn jaslar,
mad'niyat ham sport mas'eleleri komiteti basligi
orinbasari, filologiya ilimlari bo'yinsha filosofiya
doktori (PhD).
Allanazar Abdiev – Filologiya ilimlerinin kandidatl, Qaraqalpaqstan Respublikasi
xaliq jazirshisi
Artiqbay Erejepov – Nokis qalaliq 1-sanli balalar muzika ham k'rkem oner mektebi,
pedagogika ilimlari bo'yinsha filosofiya doktori (PhD).
Janabay Marziyayev – Qaraqalpaq mamleketlik universiteti, filologiya
ilimlari bo'yinsha filosofiya doktori (PhD), docent.
Iroda Mirtalipova – OzMK janindagi B.Zokirov atindagi MEKOl, k'rkem
onertanir ilimlari bo'yinsha filosofiya doktori (PhD).

JAMIYETLIK KENES:

Baxtiyor Sayfullayev	Najimatdin Muxameddinov
Ozodbek Nazarbekov	Najimatdin Ansatbayev
Komoliddin Urinbayev	Gulistan Annaqlicheva
Dawitbay Qurbaniyazov	Rayxan Saparova
Qalbay Turdiev	Paraxat Mamutov

MAZMUNÍ

Алланбаев Р. Миллий мәдениятымызды рауажландыруу жолында және бир кәдем	3
---	---

MUZİKATANIW

Мамутов П.А. Замангөй музыка тәлим системасын жетилистириүде рууыйлыктын орны	5
Пахратдинов Ш. Работа над произведением крупной формой	10
Sayidov T. D. Xonandalik ovozing fiziologik va akustik xususiyatlari	14
Мирталипова И.М. Ҳинд мусика назариясидаги товушкатор структураларига бир назар	16
Raimova D.M. O'rta Osiya musiqa cholg'ularining paydo bolish tarixi	20
Расулов М.М. Мусика, теле ва радио дастурларнинг муҳим компоненти ва композицион омили сифатида (тембр, темп, ритм, импульсивлик мисолларида)	23
Matyakubova U.G'. V-XV asrlar markaziy Osiyada musiqa madaniyatining nazariy asoslari	28

KORKEM ONER

Ражабов Х.Ж. Арсланбай Нажимов ижодига бир назар... ..	33
Matimuratov S.E. Qaraqalpaq kompozitori Kenesbay Abdullaev doretivshiligi haqqinda	35
Qutekeeva R.A. Qaraqalpaq kirkem onerinde Ilish Xojametovtin tutqan ornı	39
Allaniyazov B.Q. Muzika kirkem onerinin bayteregi (<i>Kompozitor Najimatdin Muxammeddinovtin omiri ham doretivshiligi haqqinda</i>)	44
Чаршемов Ж.А. «Қоблан» балетининг композицион хусусияти	48
Абдуллаева Ш.С. Труд все побеждает	57
Abatbaeva R.A. Qaraqalpaq kirkem onerinde kompozitor Gayip Demesinovtin tutqan ornı	61
Палўанова Г.А. «Аязий» драмасында кахарман характерин сәулелендириүдиц өзине тән қасийетлери	65
Палўанова Г.А. Каракалпакстанда театр режиссурасының пайда болыуындагы миллий дәреклер	68
Muxammeddinov Q. Milliy opera ham balet janrdagi tariyxiy shigarmalar	71
Parmonov D.R. «Doira va urma zarbli cholg'ulari» musiqa san'atining yorqin namoyondasi	75
Каримова И.И. Традиции исполнения музыки Каракалпакского композитора Гаип Демесинова	78

ATQARIWSHILIQ ONERI

Erejepov A.A. Baqsishiliq kirkem onerinde doretilgen qosiq ham namalarini jaslar tarbiyasindagi ahmiyeti	83
Tnibaev P.K. Dirijyorliq kirkem onerinin turleri ham evolyuciyasi	87
Шарипова А.Р., Сидикова А.М. К вопросу о фортепианном исполнительском искусстве в Узбекистане	92
Ayubov K.Z. Foniologiya va odam ovozi tasnifi	95
Ziyovutdinova Z.U. XIX asrning ikkinchi yarimida o'zbek xalq cholg'ulari ijrochiligi sohasidagi jiddiy o'zgarishlar	98
Dadaboyev X.M. Xalq cholg'ulari ansamblarini tashkil etish	100
Aliev N.G. Demli saz asbaplar tariyxi, klassikalik muzika ham onin bugingi kundegi tutqan ornı	102

Saidxonov A.S. Cholg‘u konsert janrı tarixı va taraqqiyoti	105
Jumabaev A.E. Qaraqalpaq kórkem ónerinde xalıq namalı qosıqlarınm tutqan orm	110

MUZİKA PEDAGOGİKASI

Xojanazarov T. Vokal pedagogikasidagi metodlardı zamanagóy pedagogikaga aylandırıw usılları	115
Ходжаметова Г.И. Задача обучения, воспитания и развития детей в музыкальной школе	117
Botirova X.T. Musıqa ta‘limi pedagogikasida o‘quvchi yoshlarni ma‘naviy-axloqiy ta‘lim-tarbiyasini shakllantirish	121
Saidumarov I. Ta‘lim-tarbiya va shaxsning ma‘naviy kamoloti xususida sharq allomalarining qarashlari	124
Абдисултанов Ж.Дж. Болалар мусика ва санъат мактабларида «Мусика адабиёти» фанини ўқитишда инновацион ёнлашув	128
Матёқубов Э.Г. Мусикада модулли таълим асослари	131
Najmetdinova N.I. Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida bolalarning mustaqil musiqiy faoliyatining ahamiyati va mazmuni	137
Iseev R.A. Fortepiano paninin jahon muzika oqıw procesindagi ahmiyeti ham orm	141
Dauletbaev T.K. Milliy saz asbaplarm mektep oqıwshılarma ўyretiwдин ahmiyeti	145

JÁMIYETLIK-GUMANITAR PÁNLER

Бекбергенова З.У. Қарақалпақ халық дәстаны «Қырық қыз» хэм хэзирги қарақалпақ драматургиясы	150
Утепова Т.Б. Маданиятлараро мулохот таҳлиллари Европа олимлари назарида	153
Жумашева А.Х. Интерактивные приёмы и формы проведения практических занятий	159
Саденова Г.П. Қарақалпақ паремиологиясында жақсылық концепти	163
Mambetnazarov M.K. Хожа Ахмет Яссавий hikmetlerinin jaslar tarbiyasidagi ahmiyeti	166
Марзияев Ж.К. Мақаланың публицистикалық сыпатламасы	169
Камалова Д.Э. Шығарма композициясында турмыс шынлығын сәулелендириў шеберлиги	171
Мамбетназарова Р.К. Идеино-тематические особенности жанр путешествия в Каракалпакской литературе (на примере «Путешествия в пять стран по океану» Тажсена Изимбетова)	175

JAS IZERTLEWSHILER

Paxratdinov J.A. Kop qırlı talant iyesi	180
Jumamuratova A.A. Qaraqalpaqstanda Opera janrınm tutqan orm	181
Muratbaeva A.A. Jaslardın muzikalıq intellektın asırıwda muzika sınshısı Gulmaryam Kamalovanın orm	185
Orazalieva G.S. Güllengen dawırde — Jana namalar (Jamil Charshemov dóretpeleri haqqında)	186
Segizbaeva G.Q. Qaraqalpaqstanda daslepki muzikalıq drama janrınm payda bolıwı	188

Sultan qalasında jerlesimiz Narmanov Ramazan «G. Demesinovtın fortepiano ushın shıǵarmaları» atamasındaǵı magistrlik dissertaciyaǵın islep shıqtı. Eger ol bul dúnýada tiri bolǵanda mine usı jılı 80 jasqa tolǵan bolar edi, muzıka mektep, kolledj hám oqarı oqıw orınlarında dóretpeleri atqarılıp ózi bul dúnýada bolmasada onın muzıkaları janlap bul insannın barlıǵın nama qosıqlarında kórsetilmekte. Ulıwma aytqanda, qaraqalpaq kompozitorlarının dóretken shıǵarmaların izertlew hám talqılaw jumıların islep keleshek awladqa tarixiy dereklerden biri bolıp xızmet qıladı. Bunday islerge búgingi kúnde jaslarımızdın qızıǵıwshılıqları artıp barmaqta.

Paydalangan ádebiyatlar:

1. *Adambaeva T.* «Qaraqalpaq sovet muzıkasının tariyxı». – Nókis: «Qaraqalpastan», 1985.
2. Narmanov Ramazan magistrlik dissertaciya jumısı. Nur-Sultan-2019

«АЯЗИЙ» ДРАМАСЫНДА ҚАХАРМАН ХАРАКТЕРНН СӘҰЛЕЛЕНДИРИҰДИҢ ӨЗИНЕ ТӘН ҚӘСИЙЕТЛЕРИ

ПАЛҰАНОВА Г.А

Ўзбекстан мәмлекетлик көркем өнер ҳам мәденият институты Нөкис филиалы

Аннотация: Бул мақалада Ўзбекстан Қахарманы, Ўзбекстан ҳам Қарақалпақстан халық шайыры Ибрайым Юсуповтың өмири ҳам дөретиушилигине арналған М.Нысановтың «Аязий» драмасының сахналық көриниси ҳам драмада қахарман характерин сәулендириудин өзине тән қәсийетлери жөнинде сөз болады.

Гилт сөзлер: Драма, характер, қахарман, образ, коммунативлик, технологиялар, сахна, декорация, коммуникация, уақыя.

Аннотация: Данная статья посвящена изучению жизни и творчества героя Узбекистана и народного поэта Узбекистана и Каракалпакстана Ибрайыма Юсупова. Также рассматривается сценический образ и особенности характера героя драмы «Аязий» Муратбая Нызамова.

Ключевые слова: Драма, характер, герой, образ, коммуникативные технологии, сцена, декорация, коммуникация, событие.

Annotation: This article is devoted to the study of the life and work of the hero of Uzbekistan and the people's poet of Uzbekistan and Karakalpakstan Ibraiyim Yusupov. The stage image and character traits of the hero of the drama «Ayaziy» Muratbai Nyzamov are also considered.

Keywords: Drama, character, hero, image, communication technologies, scene, scenery, communication, event.

Драматургия өзінде руўхый, улыўма инсанийлық идеяларды жәмлестирген театр компоненти. Оның тийкарында көркем сүўретлеў ызамлықлары арқалы қәлиплескен турмыслық уақыялардың логикалық, избе-излик пенен сақланған мақсетли системасы жатады. Драманың тийкаргы өними уақыя болса да, оның орайлық таяныш нокаты қахарман саналады. Хәр бир шығармадағы турмыста басынан өткерген қыйыншылықлар менен сынақлар шеңберинде қалған қахарманның ишки кеширмелери, руўхый халаты, түрли қарама-қарсылықлар ҳам мәплер ортасындағы соқлығысыўлар процесинде инсанның руўхый келбетин көркем сүўретлеў, драматургтың ҳам оны сахнаға алып шыққан режиссёр менен сол қахарман образын сәулендирген актёрдың шеберлигине байланысly.

Қахарман жаратыу мәселеси, эзелден драматургияда әхмийетли мәселе болып келген. Хәр дәуир өз қахарманларын дөретеди, ямаса қахарманлар өз заманын дөретеди дегениндей, хәр бир дәуир өз көркем өнерин жаратады, театр аркалы өз дәуиринин машқалаларын сәулелендиреди. Драматургияда өз заманының машқалалары, арзыу-тилеклерин өзінде жәмлеген қахарманлар кәлиплеседи. Өйткени, қахарман, әдетте әпиуайы адамлардың идеялы болыуы, тамашағөйге карағанда оның руухый кәдириятлары, арзыу-тилеклери бир баскыш жокары турыуы керек. Бул болса өз-өзинен дөретиушилер алдына заман қахарманы образын жаратыу мәселесин қояды [1: 129].

Өз дәуиринин қахарманына айланған, заманласларымыздың тулғасын, тарийхый, миллий қахарманларымыздың көркем образын дөретиу бүгинги күн карақалпақ драматургиясының да алдында турған актуаль мәселелердин бирине айланбақта. Әлбетте, сахналық шығармаларда қахарман характери, биринши нәубетте тамашағөйлерде театр көркем өнерине болған өзгеше эстетикалық зауықты оятып, олардың қәлбинде сахнада дөретилген «қахарман»ға деген қызығыушылықты пайда етиуи керек. Өткен жыллар дауамында бир ғана академиялық театрымыздың өзінде тарийхый қахарманларымыз образларын ашып бериуши сәулелендириуши «Бердак» музыкалы драмасы, «Тумарис», «Гүлайым», «Халық ушын» опералары менен «Қырық қыз» балети, драматурғ П.Айтмуратовтың «Талаплыға нур жауар» (Өзбекстан Қахарманы, белғили фермер С.Сейтназаров прототипи тийкарында), К. Каримовтың «Сақауат бағы» (Өзбекстан Қахарманы А. Өтениязовқа бағышланған) спектакльлери сахналастырылды. «Дәуир қахарман»лары прототипи тийкарында дөретилген көркем сахналық шығармаларда тийкарынан сол дәуир қахарманларының үлғили өмир жолы, инсанийлық пазыйлетлери сөз етилип, тийкаргы уақыя этирапында көркем образлар сәулелендирилген. Усындай шығармалардан бири 2019-жылы Бердак атындағы Карақалпақ мәмлекетлик академиялық музыкалы театрында сахналастырылған, сценарий авторы М. Нызанов болған Өзбекстан Қахарманы, Өзбекстан хәм Карақалпақстан халық шайыры Ибрайым Юсуповтың дөретиушилиғине бағышланған «Аязий» драмасы болды.

Ибрайым Юсупов (Аязий) — XX әсирдеги Карақалпақ поэзиясының байтереги, уллы шайыр. Өл хаққында көп мақтау яки оған асыра тәрийп бериудин қәжети жоқ. Өйткени, оған халық әллеқашан өз баҳасын хәм тенеуин берип, оның қәлемине бас ийген. Шайырдың өмири хәм дөретиушилиғи тууралы көплеген жазыушы-шайырларымыз қосықлар дөретип, роман жазып, илимпазларымыз монография, мақалалар дөретпекте.

«Аязий» драмасының тийкаргы орайы, «қахарманы» уллы шайыр Ибрайым Юсупов. Драмадағы тийкаргы уақыя – И. Юсуповтың өз сүйиклиси Бийбизадаға болған сап мухаббаты. Шығарма, мине усы үлғили мухаббатқа қурылған. Әлбетте, қахарманның характерин жаратыу драматурғ ушын да, актёр ушын да қыйын хәм машақатлы процесс. Себеби «шығармада қахарман характери дөретилмесе, спектакльдин идеясы да ашылмайды». [2:349.] Сонлықтан да, драматургияда қахарман характерин жаратыу ең әхмийетли мәселелердин бири болып есапланады.

«Аязий» драмасында бас қахараман – Ибрайым Юсуповтың ролин талантлы актёр Көпжүрсин Алланазаров атқарды. Актёрдың көриниси И. Юсуповтың жаслық уақларына кейип береді. Актёр К. Алланазаровтың атқарған ролиндеги шайырдың өмири хәм дөретиушилиғи менен жақыннан таныс екенлиғи, өз көп үстинде ислеғенлиғи көринип турады. К. Алланазаровтың атқарыуындағы дауыс темплери, хәрекетлери, сахнада еркин драмалық хәм психолоғиялық бояуларда образдың белғили характерине жан ендирген [1: 26]. Бунда шығарма қахарманының характерин толығы менен ашып бериуде режиссёр Б. Баймурзаевтың да актёрға күшли талап қойғанлығы да сезиледи. Драманың ақырына шекем Ибрайым Юсуповтың жеке өмири, яғный оның сүйиклисине болған мухаббаты сөз етиледі. Хәрбир сахнада шайыр қәлеминен дөрелип, көпшиликтиң жүреклеринен орын алған «Уатан мухаббаты», «Мениң жиғит уақтым, сениң қыз уақтың», «Әмиу ғөззалы» хәм тағы басқа қосықларынан шеберлик пенен пайдаланылған.

Актёр К. Алланазаровтың шайыр косықтарын да кәмине келтиріп атқаруы тамашағөйлерде И. Юсуповтың ұллы шайыр екенлігін және бір мәрте тән алдырса, актёр атқаруындағы қахарман оларда күшлі ишкі туйғыларды қозғағанлығы анық.

Спектакльде шайыр жасаған дәуірдегі сиясат, әдебиет майданындағы дәуір едалатсыздықтары да сәулеленеді. «Халық душпаны»ның баласы деген тамға Ибраһымның жолына хәр тәреплеме тосықтар туұдырады. Хәтте, сол уақыттары жас шайырды «буржуазиялық миллетшил» деп жала тасын жаұдырып, оның аяғын әдебиет майданынан пүткиллей үздирмекши болады. Бул спектакльдегі мәжилис сахнасы арқалы көрсетиледи. И. Юсуповтың хақыйкый өмирінде жүз берген уақыя тийкарында көркем образлар жәрдемінде сахналастырылған бул көринисте театр актёрлары Р. Қайыпназаров (Сапар), О. Қурбаназаров (С. Камалов), А. Аширов (Б. Исмаилов), Ф. Узакбергенев (Д. Насыров), С. Айымбетов (Партком секретары), А. Аманиязов (Баспахана директоры), А. Акимовлар (О. Бекбаұлиев) да өз шеберліклерин көрсетеди. И. Юсуповты плағиатқа, буржуазиялық миллетшилге шығарып, оған түрлі дөхмет тасларын жаұдырыу сахнасы сәтлі шыққан. Пикиримизше, бул сахнада да актёр К. Алланазаров усындай қыйыншылықтарға төтепки берип, барлығын өзиниң сабыр-тақаты, шыдамлылығы, қәлеми менен жеңиуге тырысқан И. Юсуповтың көркем образын сызып бере алған.

Жоқарыда айтып өткенимиздей, драма шайырдың үлғили мухабатына қурылған. Жас шайыр сол дәуірде елге аға болған, атақлы жәмийетлик хәм мәмлекетлик ғайраткер М. Жуманазаровтың қызы Бийбизадаға ашық болады. Бирақ, олардың мухаббаты көп қарама-қарсылықтарға ушырайды. Шайырдың сүйиклиси Бийбизада образын жас, талантлы актриса Д. Нурыллаева табыслы атқарып шықты. Олардың пәк мухаббатлары спектакльдегі «ашықлық» сахналары арқалы баян етиледи. Әлбетте, актёр сахнада қахарманның характерин ашыуда, оның ишкі кеширмелерин тамашағөйге жеткерип бериуде заманағөй коммуникативлик технологиялардан пайдаланыуы мүмкин. Бүгінгі күнде коммуникативлик технологиялар еки түрлі мәниде түсиниледи. Бири техникалық кураллар – мәселен, актёрдың ишкі монолоғын, кеширмелерин тамашағөйге жеткеріу үшін ауызға жақынластырып орнатып қойылатуғын кишкене микрофонлар, шығарма идеясын ашыу үшін видеокөринислерди экранларға жалғап көрсетиу. Екиншиси болса актёрдың вербал — сахна сөзи, новербал — мимика, поза, көз жас, күлкі сыяқлы коммуникациялар. Булар сахнада қахарман характерин жаратыудың тийкаргы кураллары сөйлеу, хәрекет, ғрим хәм липаслар менен бирлеседи. [1;115.] Спектакльде актёрлар қахарманлар характерин жаратыу, оны тамашағөйлерге жеткерип бериуде екинши усылда утымлы пайдаланғанлығын көремиз.

Спектакльдің және бир әхмийетли тәрәпи хәрбир сахнаның шығармаға сай безелиуи (декорациясы) менен белғиленеди. Мәселен, спектакль басында сахнада сынған ушқыр қәлем көрсетілген. Бул И. Юсуповтың қәлеми өткір, ұллы шайыр екенлігінен дәрек берсе, драманың соңғы сахнасындағы тамырынан үзилген дарақ көриниси қарақалпақ поэзиясы байтерегинен айрылғанлығын билдирип тур.

Хәр бир тамашағөй соны дурыс түсиниуи керек, драматурғ өз шығармасында дөретип атырған қахарман (мейли ол өмирде бүгінгі күнде жасап атырған инсан болса да) этирапына көркем тоқыма персонажлар дөретеди. Пикиримизше, «Аязий» драмасы арқалы драматурғ реал уақыяларға тийкарланып, қахарманның көркем образын дөрете алған. Яғный, драматурғ өзи жаратқан қахарманға тамашағөйге үлғи болыу уазыйпасын қоя алған. Драмада қахарман тамашағөй артынан емес, ал, қахарман тамашағөйлерди өз изине ерте алған. Актёр К. Алланазаров сахнада өзине тапсырылған қахарман образын толық ашып берген. Мине, усындай дәуір қахарманлары образы бүгінгі қарақалпақ драматурғиясы хәм театрының рауажланыуына, оның абыройының өсиуине хызмет етеди.

Пайдаланылган адабиятлар:

1. Шахс манавиятини шаклланишида санъат ва маданиятнинг роли. Республика илмий-назарий ва амалий конференция материаллари. – Тошкент: – 2014.
 2. *Хотамов Н., Саримсоқов Б.* Адабиётшунослик терминларининг русча-ўзбекча изоҳли лугати. – Тошкент: –1983.
 3. *Есемуратова Г.* Шығармаларының V томы. – Нөкис: –2018.
 4. *Турсынов Б.* Драматургия хэм театрымыздың мәселелери. – Нөкис: –1988.
-

**ҚАРАҚАЛПАҚСТАНДА ТЕАТР РЕЖИССУРАСЫНЫҢ ПАЙДА
БОЛУҒЫНДАҒЫ МИЛЛИЙ ДӘРЕКЛЕР**

Палуанова Г.А.

Ўзбекстан мәмлекетлик көркем өнер хэм мәденият институты Нөкис филиалы

Аннотация: Бул мақалада Қарақалпақстанда миллий театр көркем өнери менен дәслепки театр режиссурасының пайда болуы, қәлиплесиуи, рауажланыу басқышлары, сондай-ақ, қарақалпақстанлы режиссёрлар ҳақында сөз етиледі.

Гилт сөзлер: Миллий театр, режиссёр, труппа, театр труппасы, дәстүр, драма, майдан театры.

Аннотация: В данной статье прослеживается зарождение национального театрального искусства, этапы развития становления и формирования театральной режиссуры в Каракалпакстане.

Ключевые слова: Национальный театр, режиссёр, труппа, театральная труппа, традиции, драма, площадный театр (эстрадный театр).

Annotation: This article traces the origin of the national theatrical art, the stages of development of the formation and formation of theatrical directing in Karakalpakstan.

Keywords: National Theatre, director, troupe, theater troupe, traditions, drama, square theater (variety theater).

Миллий театр өнеринин қәлиплесиуи бул тараўда режиссура мектебинин пайда болып, қәлиплесиуине тийкар жаратты. Қарақалпақ профессионал театры тоқсан жылға шамалас уақыттан берли тамашағейлерге өзиниң сырлы пердесин ашып келмекте. Хәуескерлик хәм ярым профессионаллық дөгереклер тийкарында жүзеге келген қарақалпақ театры бүгинги күни заманағей, профессионал театр көринисине айланды. Өткен жыллар дауамында театр жәмәәтлериниң жөнелиси шөлкемлестириушилиқ курамы хәм қәлиплесиу барысында түрли өзгерислер жүз берди, актёрлық хәм режиссёрлық шеберлиги менен байланысly көплеп мәселелерди шешиуине туўра келди. Қарақалпақ театрында миллий режиссураның рауажланыуы жолында көп гана режиссёрлар мийнет етти. Олардан: Зариф Қасымов, Әбдираман Өтепов, Қасим Әуезов, Жапақ Шамуратов, Жийен Машарипов, СейфулҒабит Мажитов, Садулла Жуманиязов, Асан Бегимов, Жолмурза Аймурзаевлар театр режиссурасының пайда болып, қәлиплесиуинде заман талабына сай хызмет аткарды. Оннан берги жағында профессионал режиссёрлар өсип жетилисти. Солай етип, Т.Алланазаров, Ю. Мамутов, Ю. Шарипов, С. Хожаниязов, Р. Төрениязов, Қ. Абдиреймов, Н. Аңсатбаев, А. Шарипов, Б. Баймурзаев, Т. Қайыпназарова, Б. Өтебаев, С. Узақбаев, Ы. Айбатов, Қ. Қәлилаев, М. Бегимов хәм басқалар қарақалпақ театрының буннан былайда рауажланыуына ат салысты. Көплеген пьесалар сахна жүзин көрди. Театрларымыз репертуары жанрлық, тематикалық жактан да өсти. Миллий режиссёрларымыз балет, операларға дейин сахналастырып баслады [1:10].